

УДК 821.113.6

<https://doi.org/10.33989/2524-2490.2019.31.195630>

ТЕТЯНА КУШНІРОВА

orcid.org/0000-0003-3489-2767

(Полтава) (Poltava)

Place of work: National University "Yuri Kondratyuk Poltava Politechnic"

Country: Ukraine

Email: kuta2608@gmail.com

ОСНОВНІ МОТИВИ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ ПЕРА ЛАГЕРКВІСТА (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «ВАРАВВА»)

У статті аналізуються основні мотиви художньої прози відомого шведського письменника Пера Фабіана Лагерквіста. Метою статті став усебічний аналіз мотивної організації всієї творчості Пера Лагерквіста, і зокрема його найвідомішого роману «Варавва»: окреслюються основні мотиви, аналізуються жанрові і стильові константи і домінанти, особливості хронотопу. Особливе місце при аналізі відводиться дослідженню мотивної організації роману «Варавва», що стає репрезентацією авторського світобачення. Константними мотивами художньої прози Лагерквіста стають мотиви життя і смерті, добра і зла, віри і зневіри, страждання і спокути. Лагерквіст у своїй творчості поєднує модерністські і реалістичні тенденції: при детальному змалюванні реального хронотопу домінантними стають мотиви приреченості, самотності, відчуження, страху, а герої, репрезентовані автором, намагаються зорієнтуватися у часопросторі і віднайти вихід із глухого кута.

Ключові слова: П.Лагерквіст; шведська література; жанр; мотив; хронотоп; наратив; стиль; домінанта; літературна традиція.

Творчість шведського письменника Пера Лагерквіста (1891–1974) напрощуд багатогранна й тематично різнобарвна. Працюючи в межах класичного мистецтва, що пропагувало натуралістичне копіювання життя, митець приносив багато нового в загальновідоме. Ідіостиль митця визначають такі філософські та естетичні явища доби, як кубізм, експресіонізм, екзистенціалізм, проявами яких є міф, символ, алегорія. Світова спільнота високо оцінила талант майстра, тому 1951 року письменник став лауреатом Нобелівської премії з літератури.

Письменницький талант автора проявився наперекір умовам, у яких він виховувався. Письменник народився в місті Векше провінції Смоланд у сім'ї начальника місцевої залізничної станції, він був молодшим із семи дітей. Сім'я була досить набожною, тому художня література була заборонена в ній. Лагерквіст наперекір родині бажав займатися письменницькою справою. Першим оповіданням, що вийшло з-під його пера, є «Материнська любов», опублікована в місцевій газеті в 1906 році.

Знаковою в житті письменника стала поїздка до Парижа навесні 1913 року, де він знайомиться із групою художників зі Скандинавії й цікавиться сучасним французьким живописом, зокрема кубізмом, що актуалізує інтелектуальність, естетизм, відмову від наслідування дійсності. У книгах «Залізо і люди», «Страх» автор уперше звертається до основних положень кубізму, зіставляючи почуття і думки подібно до того, як співвідносяться елементарні деталі на полотні.

Значний вплив на творчість письменника мала Перша світова війна, що збудила в ньому пацифістські настрої. Творчість того часу (ліричні збірки «Страх», «Хаос», цикли новел «Залізо і люди», «Злі казки», драматичні твори «Таємниця неба», «Невидимий» та ін.) має антивоєнні мотиви, які розкриваються в антиномії «герой – навколишній світ». Напрочуд гучно вони звучать у збірці новел «Залізо й люди» (1915), де автор намагається відтворити психологічні зрушення в душах людей. Сам він участі у воєнних діях не брав, тому військовий складник подається побіжно. Для автора є важливим показ психології героя під час воєнних дій, переживань самого факту війни й дослідження того, як війна впливає на долі людей. Лірична збірка «Страх» (1916) утвердила за митцем славу майстра-експресіоніста у шведській поезії. Для збірки характерні мотиви страху, жаху, самотності, нещастя, що окреслюють тематику ліричних творів антивоєнного періоду і стають домінантами його творів.

Рання творчість автора має екзистенційні мотиви, які відтворюють настрої в суспільстві початку ХХ століття. Для ранньої драматургії П. Лагерквіста характерні експресіоністичні риси, що передають його різку емоційну реакцію на військові дії, лейтмотиви смерті, самотності (драма «Остання людина» (1917), «Важка мить» (1918)). Стильовою особливістю Лагерквіста у цих творах стає створення химерного хронотопу без чітких рис, наділення його реальними й конкретними деталями, зокрема епізодами з минулого та мотивами особистих переживань. Дуалізм сприйняття проектується на події та дозволяє по-новому відчувати реальність. Наприклад, у трьох одноактних п'єсах триптиха «Важка мить» сюжет ґрунтовано на мотиві «межі» – відходу особистості в небуття й перші секунди після смерті. У цих творах домінантними стають потойбічні мотиви, покликані акцентувати на жорстокості та абсурдності буття.

Двадцять років стають для автора емоційно насиченими та плідними в літературному сенсі. Лагерквіст багато подорожує, одружується з Карен Серенсен та багато часу присвячує літературі. З-під пера автора виходять повісті, оповідання, ліричні твори та драми. Візитівкою цього періоду стає повість «Посмішка вічності» (1920), художніми особливостями якої є «вічні» мотиви, поєднання загального й конкретного, лаконізм, зовнішня простота, емоційний мінімалізм. Для хронотопу цього твору характерна універсальність, оскільки дія відбувається в царстві мертвих, що знаходиться поза часом і простором, у «вічній» площині. Жителі цього простору намагаються віднайти сенс існування, аналізуючи своє життя. Автор вибудовує центральний образ Бога в авторсько-міфологічному ключі: Господь постає не всемогутнім володарем світу, а скромним трудівником з вельми наївними уявленнями про сенс буття, у якому важливе місце посідають надія й довіра, що супроводжують таємницю світобудови. Мотив таємниці бере початок у ранній прозі автора і стає домінантним протягом усієї творчості. У кожному із творів письменник намагається розгадати таємницю, але перед ним постає ще більше запитань.

Автобіографічна повість «У світі гість» (1925) стає центральним твором ранньої творчості Лагерквіста. Домінантними в цьому творі стають філософські мотиви (життя, смерті, заперечення церковних догм). Автор переповідає про свої дитячі роки, про становлення особистості юного героя, його духовні пошуки, прагнення свободи, сумніви та бажання вирватися з важкої атмосфери нерозуміння. Констан-

тним у творі стає мотив батьків і дітей, який автор трактує дуально. Відчуття любові й удячності до близьких та ностальгія за дитинством чергуються з дистанціюванням себе від родичів, котрі часто не розуміли героя.

Перу Лагерквіста по праву вважають майстром шведського поетичного мистецтва. У 1925 році виходить друком присвячена другій дружині письменника Елен Сандельс збірка віршів «Пісні серця», що стала шедевром шведської любовної лірики.

На творчість Перу Лагерквіста 30–40-х років наклала відбиток політична ситуація у світі, а саме прихід до влади фашизму в Німеччині, Друга світова війна, загроза атомної війни, що підсилили філософські тенденції у творчості автора. Доробок письменника вражає різножанровістю: повість і п'єса «Кат», прозаїчні книги «В той час», «Стиснутий кулак», п'єси «Людина без душі», «Перемога в п'їтьмі», поетичні збірки «Геній», «Пісня і боротьба», «Дім і зірка».

Повість «Кат» (1933) стає гострим політичним памфлетом та має дуальну природу. Автор протиставляє середньовічний хронотоп з його примітивізмом, грубістю, забобонністю та сучасний, що іноді є кровожерливішим, ніж давня доба. Різні часопростори перетинаються в ейдологічній площині: спільним для обох хронотопів стає образ Ката в червоних шатах, котрий стає уособленням зла й жорстокості, які несуть у собі представники нацизму. Зіставлення різних часових шарів актуалізує думку щодо позачасової та метафізичної природи зла. У повісті гучно звучить мотив духовного пошуку та заперечення Бога.

Політична та соціальна тематика, характерна для довоєнної творчості, продовжує домінувати у творчості Лагерквіста протягом 30-х років. У драмі «Людина без душі» (1936) автор досліджує, як перероджується, закохавшись, політичний терорист і починає творити добро.

Значним твором означеного періоду стає алегоричний роман «Карлик» (1944), у якому йдеться про життя злого карлика, котрий жив у часи італійського Відродження. Роман гостро критикує фашизм, а також людську жадобу, лицемірство та злобу.

У 50–60-х роках письменник створив цикл творів, що ґрунтуються на міфологічній тематиці. Героями циклу стали Варавва, Сівілла, Агасфер, Товій, Джованні, вигнанці, не прийняті соціумом, які символізують різні аспекти людської особистості, відречення від суспільства й життя, від інших людей, від Бога, болісні сумніви та пошуки.

Роман «Варавва», опублікований 1950 року, приніс Перу Лагерквісту всесвітню популярність і був високо оцінений критиками. Андре Жид називав твір «прекрасною книгою». У сюжет твору покладено біблійну історію про розбійника Варавву, який уникнув покарання, через що було страчено іншу людину, Ісуса Христа. Історія розп'яття Христа є популярною в літературі, однак шведський письменник розказав її по-своєму, надавши своєму героєві риси особистості ХХ століття. Такий тип літератури літературознавець О. Полушко окреслює як роман-антиміф (Полушкін, 2009). П. Лагерквіст звертається до цілого шару біблійних мотивів: намагання людини віднайти Бога, мотиву віри, надії, любові. У книзі закодовано екзистенційні мотиви самотності, суму, туги тощо. Роман «Варавва» – один із найбільш значущих у доробку Перу Лагерквіста. Постать Варавви, що лише побіжно згадується у Новому Завіті, стає центральною у цьому творі, оскільки символізує незмінність долі, її провидницький характер.

Історія «спасіння» Варавви стає індивідуально-авторським міфом, майстерно написаним письменником. За задумом Лагерквіста, головний герой – індивідуаліст і бунтар, котрий стає свідком загибелі Христа, смерть якого викликала в уяві героя шквал емоцій та риторичних запитань, відповіді на які він шукав протягом усього життя. Герой роману детально портретизований: «Йому було років тридцять, він був міцний, але жовтий на обличчі, борода руда, волосся чорне. Брови теж були чорні, а очі запали, немов для того, щоб краще приховати погляд. Під одним оком починався глибокий шрам, йшов донизу і губився в бороді» (Лагерквіст, 1981). Проте, як зазначає наратор, не так і важливо, який вигляд має людина, основне – це її вчинки. Із самого початку оповіді герой не може відвести погляду від Христа, який помирає на Голгофі, він співчуває йому, співчуває горю його близьких, котрі страждали разом із ним. Варавва прийшов разом з усіма, однак стояв осторонь, і дивився на того, хто висів на середньому хресті, і не міг відірвати очей. Автор неодноразово наголошує на тому, що Христос через ракурс бачення Варавви був не такий, як усі, він відрізнявся від усіх людей.

Однак Варавва сам дивувався, що привело його, розбійника, котрий не знав ні батька, ні матері, на цю гору провести в останню путь не відому йому людину. «Він не хотів сюди підніматися, все тут було нечисто, все наповнене заразою, говорили, що всі, хто ступить на це прокляте місце, залишить тут частинку душі і повернеться сюди, щоб тут і залишиться» (Лагерквіст, 1981). Наратор детально вимальовує простір, де помирає Христос, наче намагається вкотре підкреслити чистоту і праведність героя: «Черепи та кістки валялися скрізь і згнилі хрести, вони вже ні на що не годилися, але їх не прибирали, щоб ні до чого не торкатися» (Лагерквіст, 1981). Таке зображення топосу свідчить про його призначення, про його потойбічне походження. Це місце, де люди переходять в інший світ, де помирає надія, де панує морок і смерть. Як зазначає герой, повішений був, мабуть, особливим, якщо його рідні, друзі, знайомі не побоялися цього місця і прийшли разом із ним.

Смерть Христа описана в дусі романтичної традиції та овіяна ореолом таємниці, тому відбувається героїзація подій. «Але раптом гору огорнула темрява, ніби згасло сонце, чорна тьма, і в цій темряві розп'ятий закричав гучним голосом: – Боже мій! Боже мій! Для чого ти мене покинув?» (Лагерквіст, 1981).

Наратор детально аналізує враження героя від цієї події, його почуття й переживання. Герой ставить перед собою та читачем безліч запитань, на які відповіді не дає, але відповідь, напевно, і не потрібна, оскільки кожен має можливість дати оцінку ситуації самостійно. «Жахливий крик. Що хотів він сказати? І чому раптом стало темно? Серед білого дня? Абсолютно незрозуміло» (Лагерквіст, 1981). Герой-наратор повідомляє про свої враження дуже стисло, лаконічно, емко, тонко передаючи емоційний стан персонажа. «Три хрести ледве-ледве виднілися в темряві. Моторошно. Зараз трапиться щось жахливе. Солдати підхопилися, схопилися за зброю, – ці щось і відразу хапаються за зброю» (Лагерквіст, 1981).

Портрет Христа відтворюється поступово, через ракурс бачення різних персонажів, зокрема тих, що зустрічаються на шляху героя. Наприклад, злодії й товариші Варавви з ним неодноразово зустрічалися. «Говорили, що він зціляв хворих, виганяв злих духів, кажуть, навіть мертвих воскрешав, але хто ж знає, правда це чи ні, напевно, неправда. А що він пророкував – про це вони й гадки не мали» (Лагерквіст, 1981). Для героя сказане було надзвичайно важливим, будь-яка згадка про повішеного викликала в його душі

трепет: «Варавва весь час слухав дуже уважно, ніби йому повідомляли щось дивно важливе. А коли одна жінка сказала, що розп'ятий, напевно, як і інші уявляв себе месією, Варавва згріб в кулак свою велику руду бороду і глибоко задумався» (Лагерквіст, 1981).

Варавва в романі є свого роду двійником Христа, його тінню (Андрейчук, 2017). Їх обох кохає одна жінка – Заяча Губа, обоє перебувають у складних символічних стосунках зі своїми батьками (Богом і розбійником (Варавва не знав своїх батьків, лише дієгетичний наратор повідомляє читачеві історію народження персонажа)). Варавва, як і безліч героїв роману, має каліцтво – шрам, отриманий у смертельній сутичці з батьком. Варавва часто не усвідомлює справжнього сенсу своїх учинків і свого життя: він підпалює місто, думаючи, що допомагає християнам; його розпинають, а він не знає, чи вірить хоч у що-небудь.

Історія становлення розбійника відтворена за допомогою внутрішнього психологізму, письменник із внутрішньою експресією зображує духовні пошуки особистості. Після смерті Заячої Губи, яка ще від свого народження була приречена на страждання, Варавва довго звинувачував саме Христа в її загибелі, оскільки він, на його думку, якщо існував, то мав урятувати дівчину. Душевні порухи героя відтворено за допомогою риторичних запитань, які не потребують відповідей, але передають душевний стан персонажа. «Істинний, так? Спаситель світу? Спаситель роду людського? Так чому ж їй-то він не допоміг? Допустив, щоб її через нього закидали камінням? Якщо він рятівник, чому ж її він не врятував?» (Лагерквіст, 1981). Варавва постійно сумнівається, він не йде в натовпі, він – людина, яка мислить і чекає певного матеріального підтвердження. Протягом усього життя ставлення героя до Христа змінюється: часом незрозуміло, ненавидить він його чи розділяє його переконання. Але щоразу після чергової несправедливої смерті він люто ненавидить його. «Ні, не до душі Варавві був цей розп'ятий. Варавва його ненавидів. Це він її вбив [Заячу Губу – Т. К.]. Сам зажадав від неї жертви і стежив за нею, щоб не ухилилася. Адже він був навіть там, в ямі, вона його бачила, вона йшла до нього, тягнула до нього руки, просила виручити, хапала його за полу – а він і пальцем не ворухнув, щоб їй допомогти. І це – Син Божий! Люблячий Син Божий! Спаситель світу!» (Лагерквіст, 1981).

Варавва йшов до віри тернистим шляхом, допомагав тим, хто траплявся на його шляху, однак міг і нашкодити їм. Він не розумів ні Заячу Губу, ні Саака, однак уважав, що віряни знають щось таке, що йому не дано усвідомити. І це турбувало його, спонукало мислити. «Вірити! Як міг він повірити в того, кого своїми очима бачив розп'ятим на хресті! У це тіло, давним-давно мертво і – він точно переконався – не воскресле! ... Син Божий! Та який він Син Божий! А якби і так, невже б він повис на хресті, тільки б якщо побажав цього сам? Виходить, він сам цього побажав! Дивно й жахливо – сам побажав страждати» (Лагерквіст, 1981).

Мотиви віри та зневіри, сумніву та спокути є центральними в романі. Ці мотиви тісно переплетені в долі Варавви. Він хоче віднайти Бога, але не може чи не хоче прийняти його. Його водночас і притягують віряни, і відштовхують. Герой-одинак ніколи не був тісно ні з ким пов'язаний, тому він не може прийняти ні їх самих, ні їхнього Бога, якого він, до того ж, і не розуміє, хоча у глибині душі йому цього дуже хочеться. Така боротьба бажань крає серце героєві. Він бажає зблизитися із християнами, але водночас і ненавидить їх. Хоча він і залишається зі своїми розбійниками, але ніколи вже не стане для них «своїм», лідером, за яким ті свого часу інтуїтивно йшли. Герой стає чужим у власному світі, настільки кардинально він змінився.

Варавва зображується як людина, котра мислить, на відміну від тих послідовників Христа, які «сліпо» вірують у вищі сили. Роздуми розбійника порушують низку проблем, пов'язаних зі сліпою вірою у вищі сили до усвідомленого самостійного вибору. Примітним стає випадок, коли Варавва потрапляє на зібрання вірян, які трактують вчення Христа настільки примітивно й тривіально, що він не може усвідомити сенсу їхньої віри. «Далі Варавва слухати не став. Він вислизнув назовні першим, він хотів швидше забратися від усього цього подалі. Його нудило» (Лагерквіст, 1981).

Центральними мотивами роману стають мотиви безвір'я та страху порожнечі. Варавва, на відміну від тих людей, з якими він зустрічається у своєму житті, є людиною, котра сумнівається. Йому хочеться вірити, однак він не розуміє, чому Бог, якому приписують безмежну силу, дозволяє страждати. Герой не готовий померти за «сліпою» вірою в «примарного», на його думку, Бога. І коли намісник його запитує, для чого він наніс ім'я Господа на своїй бірці каторжника, він відповідає осмислено, не підіймаючи очей: «Тому що мені хочеться вірити» (Лагерквіст, 1981).

Варавва надзвичайно самотній, цей мотив простежуємо від початку твору й до фіналу. Розбійник бачить приклади істинного служіння Богу, основний постулат якого – «Любіть один одного». Наприклад, каторжник Саак не лише цьому вченню присвячує життя, але й іде на смерть за свої переконання. Повсякчас Варавва чує звернені до нього слова: «Геть звідси, нечестивець!» Він існує у своїй внутрішній в'язниці, що страшніша за справжні кайдани. Від внутрішньої зневіри його душа спустошується, що лише збільшує міру його самотності. Варавву важко зрозуміти оточенню, його вчинки викликають багато роздумів у читача, напевно, він і сам себе до кінця не розуміє. Фінал роману є відкритим: помираючи так, як мав померти задовго до цього, на хресті, герой промовляє свої останні слова: «Тобі віддаю я душу свою» (Лагерквіст, 1981), чим викликає амбівалентні роздуми в читачів. Автор акцентує на тому, що герой звертається в темряву, однак остання фраза свідчить про оптимістичний фінал: герой віддає душу «своєму» Богові. Розбійник віднайшов Бога у власній душі, яка, за переконанням наратора, усе ж спочила в мирі.

Персонаж протягом оповіді змінюється, намагаючись віднайти нову для нього істину. Страшні випробування, що випали на долю героя, не змогли наблизити його до Бога, хоча він безмежно хотів цього. Постать розбійника втілює одвічний дуалізм людської природи, неділимість добра та зла. Загалом ім'я Варрави (Varabbas) стало узагальненою назвою всіх злочинців, бандитів, злодіїв. Загальновідомим є приклад із дитячої літератури, де О. Толстой у казці «Буратіно» надає основному негативному персонажу ім'я Карабас-Барабас, що актуалізує вже відомий міфологічний чинник. Однак, на відміну від казки О. Толстого, у Лагерквіста цей герой не однозначний, а людина, що здатна глибоко мислити та робити відповідні висновки.

Роман «Варавва» приносить П. Лагерквісту всесвітнє визнання, і в 1951 році йому було присуджено Нобелівську премію з літератури «за художню силу й абсолютну незалежність мислення письменника, котрий намагався у своїй творчості віднайти відповіді на вічні запитання, що ставляться перед людством» (Мацевич, 1997). Роман викликав активні дискусії серед критиків і був по-різному сприйнятий читачами: це проєкція сучасності, а сам Варавва – нещасний, що зневірився в усьому, чи уособлення духовної сили. Один із критиків, Е. Ліндегрен, відходить від усталеної оцінки й акцентує на тому, що «Варавва просто стоїть і дивиться, як розпинають замість

нього Христа», що «подібне до того, як пережити світову війну, залишаючись нейтральним» (Мацевич, 1997). На думку дослідника, це своєрідний символ шведського нейтралітету в Другій світовій війні.

У наступні роки Пер Лагерквіст активно займається літературою: закінчує дев'яту збірку віршів «Вечірня земля» (1953), пише ще п'ять романів: «Сивілла» (1956), «Смерть Агасфера» (1960), «Паломник у морі» (1962), «Священна земля» (1964), «Маріамна» (1967). Усі ці романи тісно між собою пов'язані, домінантною в них стає тема кохання, вирішувана завдяки контрастній символіці.

Отже, індивідуальному стилю Пера Лагерквіста властиві алегоричність, символізм та наявність індивідуально-авторського міфу, що є альтернативною історією. Митець трактує міфологічні, історичні сюжети крізь ракурс бачення другорядних персонажів, які були свідками епохальних подій (наприклад, Варавва спостерігав і по-своєму переживав загибель Христа). Авторський символ стає не лише художнім прийомом, але й відтворює міфологічне бачення письменника. Митець працював у різних жанрах літератури, однак перевагу надав романним формам (романам-міфам, романам-притчам, романам-метафорам). Константними мотивами художньої прози Лагерквіста є мотиви життя та смерті, добра та зла, віри та зневіри, страждання та спокути. Лагерквіст у своїй творчості поєднує модерністські й реалістичні тенденції: при детальному змалюванні реального хронотопу домінантними стають мотиви приреченості, самотності, відчуження, страху, а герої, керовані автором, намагаються зорієнтуватися в часопросторі й віднайти вихід із глухого кута.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Андрейчук К. Р. Трансформація християнських мотивов и образов в романах «Варавва» П. Лагерквіста и «Бесы» Ф. Достоевского. *Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Гуманитарные науки*. 2017. № 1. С. 103–112.
- Лагерквіст П. *Избранное* / пер. со швед. Е. Суриц. Москва : Прогресс, 1981. 446 с.
- Мацевич А. Миф о человеке Пера Лагерквіста. *Лагерквіст П. Сочинения* : в 2 т. Харьков : Фолио, 1997. Т. 1. 685 с.
- Полушкин А. С. Жанр романа-антимифа в шведской литературе 1940–1960-х гг. (на материале произведения П. Лагерквіста и Э. Юнсона) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Екатеринбург, 2009. 18 с.

TATIANA KUSHNIROVA

THE MAIN MOTIVES OF THE ARTISTIC PROSE OF P. LAGERKVIST (BASED ON THE NOVEL "BARABBAS")

The article analyses the main motives of the artistic prose of the famous Swedish writer Par Fabian Lagerkvist. The purpose of the article was a comprehensive analysis of the motive organization of the entire work of Par Lagerkvist and in particular his most famous novel "Barabbas". The article analyses the main motives, genre and style constants, and dominant, chronotope. In particular, the novel "Barabbas", which represents the author's worldview, is being researched in detail. The individual style of Pera Lagerkvist is characterized by allegory, symbolism and the presence of an individual author's myth. The writer interprets mythological, historical scenes through minor characters who witnessed epochal events. For example, Barabbas watched the death of Christ. The article analyses Biblical (human endeavours to find God, the motive of faith, hope, love, etc.) and existential (loneliness, amount, anxiety, etc.) motives. The article investigates the author's symbols (cross, mountain, injury of characters, etc.), which project the mythological vision of the writer. The paper analyses the main motives of the writer in different genres of literature. The dominant genre of the 50s of the twentieth century in the work of P. Lagerkvist is a novel, anti-myth, which has a powerful philosophical and religious reason. The constant motifs of the artistic prose of Lagerkvist are the motives of life and death, of good and evil, of faith and of despair, of suffering and of redemption. The stylistic feature of this author is the combination of modernist and realistic tendencies. In the detailed analysis of the real chronotope, the motives of doom, loneliness, alienation, and fear become dominant, and the characters represented by the author try to orient themselves in the chronotope and find a way out of the impasse.

Key words: Par Fabian Lagerkvist; Swedish literature; genre; motive; chronotope; narrative; style; dominant; literary tradition.

REFERENCES

- Andreichuk, K. R. (2017). Transformatsiia khristianskikh motivov i obrazov v romanakh «Varrava» P. Lagerkvista i «Besy» F. Dostoevskogo [Transformation of Christian motifs and images in the novels of "Barabbas" by P. Lagerkvist and "Demons" by F. Dostoevsky]. *Izvestiia vysshikh uchebnykh zavedenii. Povolzhskii region. Gumanitarnye nauki* [News of higher educational institutions. Volga region. Humanitarian sciences], 1, 103-112 [in Russian].
- Lagerkvist, Per. (1981). *Izbrannoe* [Favorites]. Moskva: Progress [in Russian].
- Matceвич, A. (1997). Mif o cheloveke Pera Lagerkvista [The myth of the man of Per Lagerkvist]. In *Lagerkvist Per. Sochineniia* (Vol. 1). Kharkov: Folio [in Russian].
- Polushkin, A. S. (2009). *Zhanr romana-antimifa v shvedskoi literature 1940 - 1960-kh gg. (na materiale proizvedenii P. Lagerkvista i E. Iunsona)* [The genre of anti-myth novel in Swedish literature from the 1940s to the 1960s. (based on the works of P. Lagerkvist and E. Yunsson)] (Extended abstract of PhD diss.). Ekaterinburg [in Russian].

Отримано 14.05.2019 р.